

DANIEL

INNEHÅLL

Bakgrund	1
Löpande kommentar	7
Daniels bok och NT	18

DANIELS BOK

(Lars Mörling 2021)

BAKGRUND

Politisk situation

Assyrien och Egypten var supermakter under 600-talet f.Kr. Assyrien började försvagas under andra halvan av 600-talet. Babel frigjorde sig från Assyrien 626 f.Kr. och tillsammans med Medien (västra Iran) lyckades man inta och ödelägga Assyriens huvudstad Nineve 612 f.Kr. Den försvagade assyriska armén flydde och förskansade sig i

Harran (sydöstra Turkiet). Egypten undsatte Assyrien vid Harran 609 f.Kr. men de besegrades av Babel och Medien. Det slutgiltiga slaget stod 605 f.Kr. vid Karkamish (sydöstra Turkiet).

Nebukadnessar (605-562) tillträdde som kung. Det nya babyloniska imperiet med Babel som huvudstad var ett faktum. De övertog Assyriens roll i regionen.

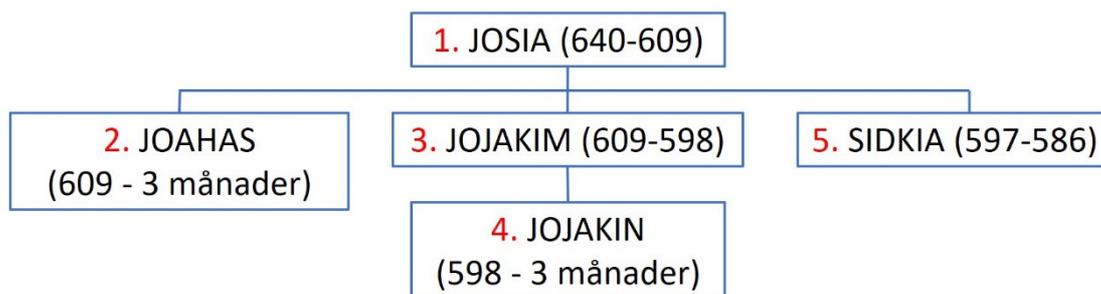
Juda låg inom Egyptens intresseområde vid den här tiden. Den egyptiske farao Neko II, tågade 609 f.Kr. genom Juda för att understödja assyrierna i Harran. På vägen stred kung Josia av Juda mot egyptierna vid Megiddo och Josia dödades i striderna (2Kon 23:29-30). Efter Egyptens misslyckade slag vid Harran kom Farao Neko II till Jerusalem och tog med sig Josias son, kung Joahas, till Egypten. Istället insattes Joahas bror Jojakim som Judas kung (2Kon 23:34).

Det gröna området indikerar babyloniska imperiet innan Persiens invasion 539 f.Kr.

År 605 f.Kr. hade det assyriska imperiet upphört, egyptierna hade besegrats och istället var det det nya babyloniska imperiet som bestämde i regionen. Babylonierna, som också kallades kaldeerna, tog kontroll över Jerusalem och förde en grupp fångar till Babel 605 f.Kr, däribland Daniel och hans vänner (Dan 1:3-5, 2Kon 24:1). Juda som blev skattepliktigt under Babel försökte frigöra sig, men kung Nebukadnessar av Babel belägrade och intog Jerusalem 597 f.Kr. Han förde Judas kung Jojakin, tillsammans med 10 000 personer till Babel och däribland profeten Hesekiel (Hes 1:1-3, 2Kon 24:1-17). Bland alla dessa fanns olika slags hantverkare som Babel kunde ha nytta av. Sidkia, Josias son, blev siste kungen i Juda. Han gjorde uppror mot Babel. Nebukadnessar belägrade Jerusalem i tre år innan staden ödelades, templet förstördes och Juda fördes bort i fångenskap till Babel 586 f.Kr. (2Kon 25:1-21). Det pågår en diskussion om Jerusalem förstördes redan 587 f.Kr. i enlighet med en babylonisk krönika.

JUDAS FEM SISTA KUNGAR

Babyloniska imperiet (626-539 f.Kr)

Nabopolassar (626-605 f.Kr) ledde upproret mot Assyrien. Hans son Nebukadnessar (605-562 f.Kr), utvidgade och befäste det neo-babyloniska imperiet, som också är känt som det kaldeiska riket. I grova drag styrde han över samma områden som Assyrien hade styrt över, förutom i nordost som kontrollerades av Medien. Efter Nebukadnessar kom hans son Evil-Merodak, men han regerade bara i två år (562-560 f.Kr). Det var han som benådade Judas näst siste kung Jojakin år 561 f.Kr. och Jojakin fick äta vid kungens bord i Babel (Jer 52:31-34). Evil-Merodak störtades av en general som hette Neriglissar (560- 556 f.Kr). Han efterträddes av sin son Labashi-Marduk år 556 f.Kr, i bara tre månader. Därefter tog Nabonidus (556-539 f.Kr) makten genom en kupp. Nabonidus lämnade 553 f.Kr. huvudstaden Babel och bosatte sig under 10 års tid i oasen Teima i norra delen av dagens Saudi-Arabien. Hans son Belshassar (Dan 5) ansvarade för styret i Babel. Nabonidus återvände till Babel innan

meder och perser anföll Babel 539 f.Kr. Det har tidigare funnits en diskussion kring Belshassars styre, men inte längre. I Bibeln styrks Belshassars roll av att han lovade den som kunde tyda den mystiska skriften på väggen att få bli rikets tredje man (Dan 5:16), det vill säga efter Nabonidus och Belshassar.

Medisk-Persiska Imperiet

Judar och kristna höll fram till 1800-talet positionen att Medien och Persien var en konfederation när Babel besegrades 539 f.Kr. Men numera är de flesta övertygade om att Koresh av Persien tog makten över det mediska riket redan år 553 f.Kr. och att Medien i praktiken inte existerade när Babel invaderades. Man baserar detta på den grekiske historikern Herodotus (484-425 f.Kr) samt på kilskriftcylindrar från kung Koreshs tid. Skulle detta vara sant tyder det på att viktiga delar av Daniels bok är historiskt felaktiga.

Steven Anderson skrev en avhandling 2014 som utmanade denna historieskrivning. Hans avhandling heter: Darius the Mede: A Reappraisal och den kan läsas på nätet. I avhandlingen visade han att Herodotus själv skrev att han kände till fyra olika versioner av hur Koresh kom till makten, men han har enbart redogjort för en av dessa. Anderson har visat att Herodotus haft fel på flera viktiga punkter angående Koresh. Idag betraktar man dessutom kilskriftkrönikorna, som rör Koresh, som tillrättalagd propaganda. Dessa var till för att legitimera hans styre och därmed måste de tas med en nypa salt. Anderson lyfte fram en annan grekisk historiker, nämligen Xenophon (430-354 f.Kr). Hans version av hur Koresh kom till makten skiljer sig från Herodotus på flera punkter, men den stämmer väl överens med Daniels bok.

Anderson har i huvudsak baserat sina antaganden på följande iakttagelser:

1. Xenophons historiebeteckning

Xenophon skrev att den mediske kungen Astyages tog initiativ till en konfederation med Persien, för att bemöta hotet från Babel. Detta bevisas av att Astyages gav sin dotter Mandane till hustru åt den persiske kungen Kambyses och Mandane blev därmed Koresh mor. Detta är även

Ungefärlig karta över det Medisk-persiska riket i grönt

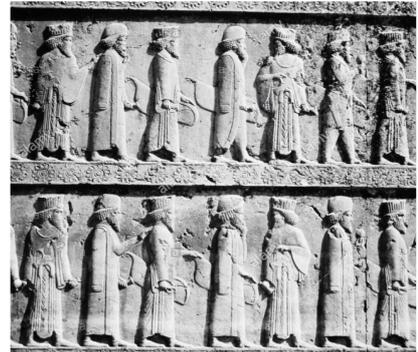
bekräftat av Herodotus. Medien var starkare än Persien och företrädde det medisk-persiska riket. Den siste mediske kungen var Cyaxares II och Anderson föreslog att hans tronnamn var Darius eller Darejavesch (Dan 9:1). Ett tronnamn på den tiden var oftast ett tidigare kunganamn och Darejavesch var just ett sådant namn. Mediern Cyaxares II (Darejavesch), som var Koresh morbror, hade ingen son utan gav sin dotter till hustru åt Koresh av Persien. Hon var alltså kusin med Koresh. Den mediske kungen Cyaxares II dog c:a 537 f.Kr. och Koresh ärvde därmed hela det medisk-persiska riket, som sedan blev det persiska imperiet. På ett antal punkter har Xenophon visats haft rätt i jämförelse med Herodotus.

2. En babylonisk kilskriftcyllinder från Harran

Cylindern hittades 1956 och är intressant eftersom den var skriven 542-540 f.Kr. det vill säga den tid som Herodotus påstod att Koresh ensam styrde över både Persien och Medien. På stelen har Babylon listat länder som kunde betraktas som fiender. På stelen nämns Medien men inte Persien. Detta stöder Xenophons tes att Medien vid den här tiden var starkare än Persien i konfederationen och faktiskt företrädde den.

3. Relief från Persepolis i Iran från runt 500 f.Kr.

Denna relief visar att persiska och mediska adelsmän var på samma nivå med varandra. Detta motsäger Herodotus påstående att Koresh förslavade Mediens adelsmän men stöder däremot Xenophons version.

4. Aeshylus (525-456 f.Kr)

Han var en grekisk dramaförfattare som skrev sitt verk "Perserna" år 472 f.Kr, före både Herodotus och Xenophon. Han hänvisade till två mediska kungar i det medisk-persiska riket och därefter Koresh. Detta stöder Xenophons version att två mediska kungar först ledde konfederationen och därefter blev Koresh den tredje kungen.

5. Ytterligare historiska bevis

Anderson har hänvisat till ett antal historiker som stöder Xenophons version. Han anser att den siste mediske kungen som dog 537 f.Kr. var Darius eller Darejavesch, han som var medier i Daniels bok. För en djupare diskussion hänvisar jag till hans avhandling.

Identifiering av Darejavesch

En del har försökt identifiera Darejavesch i Daniels bok med Koresh, men det kvarstår flera problem med den teorin. Andra har försökt identifiera Darejavesch som Gubaru, som Koresh insatte som ståthållare över Babel den första tiden. Men även denna teori har sina svagheter. Däremot anser jag att Steven Andersons tes som jag redogjort för håller väl.

Författare

Babels kung Nebukadnessar intog för första gången Jerusalem 605 f.Kr. Han gav order om att unga män från kungaätten eller av förnäm börd skulle föras som fångar till Babel för att utbildas under tre år. Därefter skulle de bästa eleverna få tjänstgöra inom babyloniska statsapparaten (Dan 1:3-5). När Daniel och hans vänner fördes till Babel var Daniel troligen bara en ung tonåring (1:6-7). Hans namn betyder "Gud är min domare", men väl i Babel fick alla de judiska studenterna babyloniska namn som var kopplade till Babels gudar. Daniel fick namnet Belteshassar och hans närmaste judiska vänner fick namnen Shadrak, Meshak och Abed-Nego.

Vännerna beslöt att försöka slippa att orna sig med kungens mat och framför allt köttet, som troligen först offrats till avgudar. De bad den ansvarige att på prov få äta enbart grönsaker och dricka vatten i stället för vin. Gud välsignade dem. Han lät dem klara testet och de slapp kungens mat. Situationen var mycket lik den som judarna mötte i Romarriket och som Paulus skrev om till församlingen i Rom (Rom 14:1-4).

Daniel och hans vänner utmärkte sig bland alla eleverna. De var visare och hade större kunskap än alla andra. Daniel kunde dessutom, med Guds hjälp, tyda syner och drömmar. Alla fyra vännerna fick snart börja tjänstgöra hos kungen. De blev kvar inom hovet ända till persiske kung Koresh första regeringsår 539 f.Kr. (1:17-21). Daniel fick dessutom under en kort tid tjänstgöra i det medisk-persiska riket (5:30, 6:28, 9:1, 10:1). Han levde i enlighet med uppmaningen i Herrens brev till fångarna i Babel att söka den nya stadens bästa (Jer 29:7).

Hesekiel var samtida med Daniel. Han nämnde Daniel i samma andetag som Noa och Job c:a 592 f.Kr. (Hes 14:14). Att Daniel var omnämnd tillsammans med Noa och Job, kan förvåna. Men Daniel togs till Babel 605 f.Kr. Redan i sitt andra regeringsår (603 f.Kr) fick Nebukadnessar sin dröm om världsriken, som enbart Daniel kunde uttyda (Dan 2:1). Det är därför rimligt att hans status nått enorma höjder bland de judiska fångarna i Babel 592 f.Kr. Hesekiel nämnde också Daniels exceptionella vishet (Hes 28:3).

Bokens indelning och datering

Boken kan delas in i två delar: En historisk del (1-6) och en profetisk del (7-12). Boken är skriven på hebreiska och arameiska. Inledningen kan ses som en introduktion och är skriven på hebreiska (1:1-2:3). Sedan följer händelser kring hovet och den är skriven på arameiska (2:4-7:28). Detta är logiskt eftersom den delen innehåller ett antal längre citat som var skrivna på arameiska. Arameiska var det officiella språket kring hoven på den tiden. Den sista delen är skriven i jag-form på hebreiska (8:1-12:13). Eftersom inledning och avslutning är på hebreiska innebär det att boken är skriven för judar. Boken nämner att den sista synen kom i Koresh tredje regeringsår och därför daterar jag boken till runt 536 f.Kr. (10:1).

A. Historisk del (1:1-6:28)

1. Inledning 1:1-2:3
2. Nebukadnessars dröm om världsriken (2:4-49)
3. Den brinnande ugnen (3:1-30)
4. Nebukadnessars andra dröm (3:31-4:34)
5. Belshassars festmåltid (5:1-30)
6. Daniel i lejongropen (6:1-28)

B. Profetisk del (7:1-12:13)

1. Synen om världsriken och Människosonen (7:1-28)
2. Synen om baggen och bocken (8:1-27)
3. Daniels förbön för sitt folk (9:1-27)
4. Synen vid floden Tigris (10:1-12:13)

Tema

Huvudtemat i boken är den suveräne Guden och hans eviga rike.

På flera ställen prisas Daniels Gud eller himlens Gud som den suveräne Guden.

Hans rike framställs som ett evigt rike, som inbegriper alla folk i hela världen.

LÖPANDE KOMMENTAR

A. Historisk del (1:1-6:28)

1. Inledning 1:1-2:3

I bakgrundsstudiet har jag redan kommenterat inledningen av boken.

2. Nebukadnessars dröm om världsríkena (2:4-49)

I Nebukadnessars andra regeringsår 603 f.Kr. fick han en dröm som berörde honom väldigt djupt. Märkligt nog bad han sina drömydare att både berätta vad han drömt och att ge uttydningen. Naturligtvis kunde ingen veta vad kungen hade drömt. Men Nebukadnessar gav order om att avrätta alla vise i Babel om ingen klarade den omöjliga uppgiften. Daniel och hans vänner skulle också avrättas. I den här situationen kontaktade Daniel kungen och bad om lite tid, men sedan skulle han ge kungen uttydningen. Först uppmanade han sina judiska vänner att be himlens Gud om nåd (2:17-18). Påföljande natt fick Daniel hela drömmen av Gud i en syn (2:19). Daniel prisade Gud för uppenbarelsen (2:20-23). Nästa morgon gick Daniel först till översten för livvakten för att förvissa sig om att ingen skulle avrättas. Sedan gick han till kungen och sa att ingen människa kunde berätta drömmen för kungen: *”Men det finns en Gud i himlen som kan uppenbara hemligheter, och han har låtit kung Nebukadnessar veta vad som ska ske i kommande dagar...”* (2:28). Daniel beskrev drömmen i detalj. Han beskrev en väldig staty med huvud av guld, bröstet och armarna av silver, buken och höfterna av koppar, ben av järn och fötter av järn och lera. Plötsligt kom en sten farande som träffade statyns fötter och hela statyn krossades. Stenen växte till ett stort berg som uppfyllde hela jorden (2:31-35).

Daniel uttydde drömmen. Statyn representerade fyra världsríken, varav det första var Babel. Vi förstår därför att statyn representerade:

- Babyloniska riket
- Persiska riket
- Grekiska riket
- Romarriket

I det fjärde världsríkets tid skulle Gud upprätta sitt eviga rike: *”Men i de kungarnas dagar ska himlens Gud upprätta ett rike som aldrig i evighet ska gå under och vars makt inte ska överlämnas till något annat folk. Det ska krossa och göra slut på alla de andra ríkena, men självt ska det bestå för evigt.”* (2:44). Vi vet att Jesus Kristus kom i det fjärde världsríkets tid: *”Han*

sade: Tiden är inne och Guds rike är nära. Omvänd er och tro på evangeliet!" (Mark 1:15). Ett huvudtema i Jesus undervisning var just Guds rike, som hade kommit med honom. Men vi vet också att Guds rike skulle få sin fullbordan när Jesus skulle komma tillbaka.

Nebukadnessar lovade Daniels Gud som den suveräne Guden (2:47). Daniel fick en hög position i Babel och även hans vänner fick höga befattningar i Babels provins (2:48-49).

I detta kapitel har vi fått möta bokens huvudtema som är: Den suveräne Guden och hans eviga rike. Genom boken kommer detta tema att förstärkas på olika sätt.

3. Den brinnande ugnen (3:1-30)

Nebukadnessar lät tillverka en enormt stor staty, överdragen med guld. När statyn skulle invigas kallades alla uppsatta personer i statsapparaten dit. Troligen var inte Daniel närvarande, men väl hans judiska vänner Shadrak, Meshak och Abed-Nego. Man hade satt ihop en orkester med många instrument och när den spelade skulle alla närvarande falla ner i tillbedjan av statyn. Den som inte följde denna befallning skulle avrättas genom att kastas i en stor brinnande ugn. Det visade sig att de tre judiska vännerna vägrade att falla ner inför guldstatyn. Nebukadnessar gav Shadrak, Meshak och Abed-Nego ytterligare en chans, men annars väntade ett dödsstraff. De vittnade då om sin Gud: *"Om det blir så, är vår Gud som vi dyrkar mäktig att rädda oss ur den brinnande ugnen och ur din hand, o konung. Men om inte, så ska du veta, o konung, att vi ändå inte dyrkar dina gudar och att vi inte tillber guldstatyn som du har ställt upp."* (3:17-18). Nebukadnessar blev så rasande att han befälde att ugnen skulle göras sju gånger hetare än vanligt. Bundna kastades de tre männen i den brinnande ugnen och de som verkställde straffet dog av den intensiva hettan. Tydligt kunde man se in i ugnen och då såg man att fyra personer gick omkring i ugnen. Nebukadnessar utbrast: *"Men nu ser jag fyra män gå lösa och lediga inne i elden, helt oskadda. Och den fjärde ser ut som en gudason."* (3:25). Hela händelsen mynnade ut i att bokens huvudtema stärktes, när Shadraks, Meshaks och Abed-Negos Gud lovades som den suveräne Guden (3:28-29).

4. Nebukadnessars andra dröm (3:31-4:34)

Hela sektionen utgår från en skrivelse från Nebukadnessar till hela riket. Inledningen av skrivelsen innehåller bokens huvudtema, nämligen den suveräne Guden och hans rike: *"Från kung Nebukadnessar till alla folk och stammar och språk över hela jorden. Jag önskar er fred och framgång. Jag*

finner för gott att härmed tillkännage de tecken och under som den högste Guden har gjort med mig. Stora är hans tecken, mäktiga hans under. Hans rike är ett evigt rike, hans välde varar från släkte till släkte.” (3:31-33).

Skrivelsen utgick från en dröm som Nebukadnessar hade haft och som hans vanliga drömtydare inte klarade av. Daniel fick däremot sin uttydning från Gud. Enligt uttydningen hade kungens hjärta blivit högmodigt och under sju tider (år eller månader) skulle Nebukadnessar förlora sitt förstånd. Han skulle leva som ett ovårdat djur, tills han skulle ödmjuka sig inför den högste och inse att Gud har makten (4:22). Allt detta gick i bokstavlig uppfyllelse. I slutet av skrivelsen lovade Nebukadnessar Gud i enlighet med bokens tema: *”Men när den tiden hade gått lyfte jag, Nebukadnessar, min blick till himlen och fick tillbaka mitt förstånd. Då lovade jag den Högste, jag prisade och ärade honom som lever i evighet. Hans välde är ett evigt välde, hans rike varar från släkte till släkte. Alla som bor på jorden räknas för ingenting, han gör vad han vill med himlens här och med dem som bor på jorden. Ingen kan stå emot hans hand eller säga till honom: ”Vad är det du gör?” (4:31-32).* Efter denna tid av sinnesförvirring återfick Nebukadnessar sitt förstånd och styrde riket igen.

5. Belshassars festmåltid (5:1-30)

Babels kung Nabonidus (556-539 f.Kr) lämnade år 553 f.Kr. huvudstaden Babel och bosatte sig under 10 års tid i oasen Teima i norra delen av dagens Saudi-Arabien. Hans son Belshassar ansvarade för styret i Babel. Vi befinner oss vid år 539 f.Kr. Det fanns en konfederation mellan Medien och Persien . Som vi sa i bakgrundstudiet så leddes konfederationen av Mediens kung Darejavesch och Persien styrdes av Koresh. Det var Koresh som var befälhavaren för den medisk-persiska armén som invaderade det babyloniska riket. Denna väldiga armé befann sig utanför Babels murar. Innanför murarna kände sig kung Belshassar trygg. Han visste att det normalt skulle ta månader eller år av belägring för att ta en stad som Babel.

Belshassar ordnade en festmåltid för sina tusen stormän (5:1). När han var lagom berusad befallde han att man skulle ta fram skålar och bägare som tagits från Jerusalems tempel. Medan de prisade sina gudar drack de vin ur dessa heliga föremål. I samma stund visade sig en människohand, som skrev de berömda orden på en vägg: *”Mene tekel u-farsin.” (5:25).* Kung Belshassar blev likblek av skräck när handen visade sig. Kungen utlovade en stor belöning till den som kunde tyda budskapet i skriften. Belöningen bestod bland annat av att få bli rikets tredje man (efter Nabonidus och

Belshassar). Det visade sig att ingen kunde tyda skriftens budskap. Men drottningmodern berättade om Daniel och han kallades dit. Daniel tydde skriften: *"Här är vad orden betyder. Mene: Gud har räknat ditt rikets dagar och gjort slut på det. Tekel: Du är vägd på en våg och funnen för lätt. Peres: Ditt rike är delat och gett åt meder och perser."* (5:26-28).

Det oväntade inträffade. En del av floden Eufrats vatten rann i en stor kanal rakt genom staden. Den medisk-persiska armén lyckades leda undan vattnet och tog sig samma natt in i staden via kanalen. Kung Belshassar dödades och Babel föll i kung Koresh händer. Det medisk-persiska imperiet, som senare blev det persiska imperiet, var ett faktum.

Gamla Babel vid floden Eufkrat i Irak. En del av ruinerna har återuppbyggts för turister, men själva platsen är öde.

6. Daniel i lejongropen (6:1-28)

Som du kan se i bakgrundsstudiet utgår jag från att det medisk-persiska riket leddes av Cyaxares II eller Darejavesch fram till 537 f.Kr, när han dog och efterträddes av kung Koresh av Persien. Koresh var Cyaxares systerson och samtidigt hans svärson. Eftersom Cyaxares inte hade någon son blev Koresh arvingen till det medisk-persiska riket. Både Darejavesch och Koresh är omnämnda som två separata personer, även om Folkbibeln översatt 6:28 som en och samma person. Daniels bok nämner inte Darejavesch som den som intog Babel, utan snarare den som mottog kungavärdigheten över Babel: *"Och medern Darejavesch tog emot riket när han var sextiotvå år."* (5:31), *"I Darejaveschs första regeringsår – han var son till Ahasveros och av medisk släkt, men hade blivit kung över kaldeernas rike."* (9:1). Vi får veta att Darejavesch var 62 år gammal när Babel intogs (6:28).

Darejavesch satte Daniel som en av tre furstar över 120 satraper (6:1-2). Darejavesch var så imponerad av Daniel att han funderade på att sätta honom över de andra furstarna. De andra började se Daniel som ett hot och tänkte ut en slug plan. De föreslog en tillfällig men orubblig lag som innebar att samtliga i riket måste under en månad tillbe enbart kung Darejavesch.

Straffet för den som inte löd lagen var att levande kastas i en lejongrop. Kung Darejavesch tyckte det var ett gott förslag och lagen stiftades.

Daniel fortsatte som tidigare att tre gånger om dagen falla ner i tillbedjan av Gud, i riktning mot Jerusalem. Han avslöjades på bar gärning och kung Darejavesch var tvungen, att mot sin vilja, följa sin nya lag och döma Daniel till lejongropen. Men Herren sände en ängel som höll lejonen lugna och Daniel räddades genom ett Guds under. Darejavesch förstod vilken lömsk plan som legat bakom den nya lagen och alla ansvariga med deras familjer kastades i slutändan till lejonen.

Kung Darejavesch lät avfatta en skrivelse som innehöll bokens huvudtema om Gud och hans eviga rike: *"Härmed befaller jag att man inom hela mitt rikets område ska bäva och frukta för Daniels Gud. För han är den levande Guden som består för evigt. Hans rike kan inte förgöras, hans välde har inget slut."* (6:26).

B. Profetisk del (7:1-12:13)

Boken går in i en profetisk del som är baserad på Daniels syner. Följaktligen växlar boken till jag-form (7:2).

1. Synen om världsrikena och Människosonen (7:1-28)

Redan i det andra kapitlet introducerades de fyra världsrikena och Guds eviga rike i Nebukadnessars dröm. Här kommer vi att möta världsrikena som fyra vilddjur. Synen är daterad till 553 f.Kr. och språket är fortfarande arameiska (7:1).

- **Daniels syn om vilddjuren (7:1-8)**

Daniel såg fyra stora djur som steg upp ur havet (7:2-3). Havet syftade säkerligen på ett folkhav. Det är så vi möter havet i Uppenbarelseboken (Upp 17:15). Djuren är alltså fyra världsriken som stiger upp ut ett folkhav. De är representerade av lejon, björn, leopard och ett monsterdjur med tio horn. Allt tyder på att vi möter samma världsriken som i kapitel två.

Babyloniska riket representerades av ett lejon med örningar och detta var en vanligt förekommande symbol för det babyloniska riket.

Persiska riket representerades av en björn med tre revben i gapet. De tre revbenen kan syfta på tre stora nationer som perserna besegrade, nämligen Babel, Egypten och Lydien.

Grekiska riket representerades av en leopard med fyra huvuden. De fyra huvudena symboliserar troligen det faktum att det grekiska riket delades i fyra delar direkt efter Alexander den stores död 323 f.Kr.

Romarriket representerades av ett fruktansvärt vilddjur med tio horn och tänder av järn. Det krossade allt motstånd. Ett nytt horn växte upp och stötte bort tre horn. Det hornet talade stora hädiska ord mot Gud (7:8, 7:25). Det fjärde vilddjuret har stora likheter med vilddjuret i Uppenbarelseboken och även där syftade vilddjuret på Romarriket (Upp 13:1-8, Upp 17:1-18).

- **Människosonens kröning och rike (7:9-14)**

Gud beskrevs som den *"Gamle av dagar"*, som satt på en tron, med vita kläder och vitt hår (7:9). Hela tronen var höljd i eld och en ström av eld gick ut från Gud. Oräkneliga tjänare stod framför honom. Böcker öppnades och Gud satt på tronen för att döma. Det fjärde vilddjuret dödades och kastades i elden. Samma straff drabbade vilddjuret i Uppenbarelseboken (Upp 20:10). De andra tre djuren gick också under.

En som liknade en människoson kröns till kung över Guds eviga rike: *"I min syn om natten såg jag, och se, en som liknade en människoson kom med himlens skyar. Han närmade sig den Gamle och fördes fram inför honom. Åt honom gavs makt och ära och rike, och alla folk och stammar och språk ska tjäna honom. Hans välde är ett evigt välde som inte ska ta slut, och hans rike ska inte förstöras."* (7:13-14). Genom boken har vi flera gånger påmint om huvudtemat, nämligen Gud och hans eviga rike, och därför blir kröningen av Människosonen helt central i Daniels bok.

När Jesus stod inför Stora rådet frågade översteprästen honom om han var Messias, den Välsignades son. Då hänvisade Jesus till dessa verser i Daniel sju: *"Jesus svarade: Jag Är. Och ni ska få se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma bland himlens moln."* (Mark 14:62). Jesus talade ofta om sig själv som Människosonen (MS) i evangelierna och han hämtade titeln från Daniels bok. Här följer några exempel från evangelierna:

- Jesus är MS som kom från himlen till jorden (Joh 3:13)
- Lärjungarna skulle få se en öppen himmel över MS (Joh 1:51)
- MS kom för att uppsöka och frälsa det som var förlorat (Luk 19:10)
- MS hade makt att förlåta synd (Matt 9:6)
- Den blindfödde mannen kom till tro på MS (Joh 9:35)
- Den som tror på MS får evigt liv (Joh 3:14-15)
- MS kan ge evigt liv åt den som följer honom (Joh 6:27)
- MS kom för att tjäna och ge sitt liv som en lösen (Matt 20:28)
- MS skulle förhärligas genom sitt lidande (Joh 12:23, 13:31)
- MS måste lida, dödas och uppväckas på den tredje dagen (Mar 8:31)
- Man måste ta del av MS kött och blod för att få liv (Joh 6:53)
- MS skulle återvända till härligheten (Joh 6:62)
- MS skulle sitta på Guds högra sida (Luk 22:69)
- MS skulle återvända i härlighet och döma världen (Matt 16:27, 25:31-32)
- MS skulle döma levande och döda (Joh 5:27-30)

- **Synen förklaras (7:15-28)**

I synen bad Daniel en person som stod där om uttydningen (7:15-16). Vi får veta att det fjärde vilddjuret förde krig mot de heliga och besegrade dem. Sedan kom Gud och dömde vilddjuret. De troende fick därefter motta Gudsriket (7:21-22). Vi får veta att vilddjurets tio horn representerar tio kungar. Vilddjuret fick besegra de troende *”under en tid och tider och en halv tid”* (7:25). Det vill säga under en begränsad tid. Eventuellt handlar det om 3 ½ år. Därefter skulle vilddjuret dömas och utplånas. Guds eviga rike skulle sedan ges till de troende. Alla välden måste underordna sig Guds rike.

- **Reflektion**

Hur ska vi förstå detta? Jag utgår från huvudtemat i boken, nämligen den suveräne Guden och hans eviga rike. Jag utgår ifrån att Jesus såg sig själv som Människosonen, som kröntes till kung i Guds eviga rike efter sin uppståndelse och himmelfärd. Jag utgår ifrån att när han talade om sig själv som Människosonen så kom den titeln framför allt från Daniel 7:13-14. Jag antar att Jesus undervisning om Guds rike var kopplat till huvudtemat här i Daniels bok. Apostlarna förde ut evangeliet i världen och undervisade om Guds rike (Apg 20:25-27). I Uppenbarelseboken ser vi att vilddjuret förföljde de troende och djuret var i direkt relation med djävulen, det vill säga draken (Upp 13:1-8). Gud besegrade djävulen och vilddjuret genom sina domar. Båda kastades i en sjö av eld (Upp 20:10). Efter den slutliga domen fick de troende motta Guds eviga rike i form av en ny himmel och en ny/förnyad jord (Upp 21-22).

2. Synen om baggen och bocken (8:1-27)

Språket växlar härifrån till slutet av boken till hebreiska. Synen är daterad till 551 f.Kr. I den här synen var Daniel förflyttad till Susans borg i Elam, vid floden Ulai (dagens västra Iran).

- **Baggen med två horn (8:2-4)**

Baggen med de två hornen symboliserade det medisk-persiska riket, enligt Dan 8:20. Baggen stångade mot väster, norr och söder och var oemotståndlig. Det medisk-persiska riket skulle breda ut sig.

- **Bocken med ett enda stort horn (8:5-7)**

Bocken med det enda väldiga hornet representerade Grekland, enligt Dan 8:21. Det väldiga hornet symboliserade Alexander den store. Bocken besegrade baggen och Alexander intog det persiska riket efter ett antal strider 331-330 f.Kr.

- **Bocken fick fyra nya horn (8:8)**

När Alexander den store dog 323 f.Kr. delades hans rike upp mellan fyra generaler i fyra väderstreck. Sammantaget och kulturellt betraktades de fortfarande som det grekiska riket.

- **Ett litet horn i norr (8:9-14)**

Daniel såg ett mindre horn i norr som växte sig kraftigt mot öster och söder. Hornet angrep Israel och avskaffade offren i templet i Jerusalem. Det rörde sig om 3200 offer som skulle vara avskaffade för kvällar och morgnar d.v.s. i drygt tre år (8:13-14). Hornet har en slående likhet med den syriska kungen Antiokus IV Epifanes, som avskaffade offren i Jerusalems tempel år 168 f.Kr. (1Mack 1:41-50). Offren återinfördes i december 165 f.Kr. (1Mack 4:36-55).

- **Ängeln Gabriel förklarade synen (8:15-27)**

Gabriel sa att synen syftade på den sista tiden (8:17). Grundförklaringen innebar att djuren representerade det medisk-persiska riket respektive Grekland (8:20-21). Därefter berättade Gabriel att det grekiska riket skulle delas i fyra delar (8:22). Sedan kom lite fler detaljer som styrker tanken på att detta syftade på Antiokus IV Epifanes. Slutligen fick Daniel veta att synen inte gällde hans samtid utan syftade på en avlägsen framtid (8:26).

- **Reflektion**

Det är dessa delar av Daniels bok som anses vara skrivna under mackabéertiden, runt 160 f.Kr, eftersom denna syn exakt beskrev faktisk historia. Men precis som vi noterade när vi studerade Jesajas bok, så är den avgörande frågan om Gud finns. Kan Gud överföra detaljerad kunskap om framtiden till sina profeter? Om svaret är ja, skulle en historisk person vid namn Daniel kunnat skriva detta på 500-talet f.Kr.

3. Daniels förbön för sitt folk (9:1-27)

Avsnittet är daterat till 539 f.Kr. Daniel har just varit med om Babels omvälvande nederlag och hur det medisk-persiska riket tagit makten. I den här situationen påmindes han om Jeremias profetia från 605 f.Kr. att fångenskapen skulle vara i 70 år (9:2, Jer 25:11-12). Jeremia hade dessutom, på Herrens uppdrag, skrivit ett brev till fångarna i Babel (Jer 29). I brevet upprepades profetian om en 70-årig fångenskap och betonades att fångarna skulle söka den stads bästa där de bodde. Daniel hade levt i enlighet med denna uppmaning. Han hade själv kommit till Babel redan 605 f.Kr och det hade gått 66 långa år (1:3-5).

- **Daniel fastade och bad (9:3-19)**

Daniel gick in i en profetisk förbön där han representerade sitt folk inför Gud. Han bekände Israels, Judas och Jerusalems synd genom att säga: *"Du, Herre, är rättfärdig, men vi har dragit skam över oss. Så är det i dag med Juda män och Jerusalems invånare och hela Israel, både de som bor nära och de som bor långt borta i alla de länder dit du har fördrivit dem därför att de var trolösa mot dig. Ja, Herre, vi sänker våra ansikten i skam, vi och våra kungar, furstar och fäder, eftersom vi har syndat mot dig."* (9:7-8). Slutligen bad Daniel att Gud skulle förlåta sitt folk (9:17-19).

- **Gabriel talade om en smord furste (9:20-27)**

Medan Daniel bad så kom ängeln Gabriel till honom. Han kom med ett budskap om att en smord furste skulle komma. Texten pekar mot Messias, (den smorde). Gud skulle göra något helt fantastiskt: *"Sjuttio veckor är bestämda över ditt folk och över din heliga stad för att göra slut på överträdelse, försegla synder, försona skuld, föra fram en evig rättfärdighet, fullborda syn och profetia och smörja den Allraheligaste."* (9:24). Den smorde fursten skulle komma och dödas. Jerusalem och templet skulle förstöras (9:26). Det skulle bli krig och förödelse innan slutet skulle komma.

Vi möter 70 veckor och därefter 7 veckor + 62 veckor + 1 vecka. Troligen handlar det om årsveckor det vill säga $70 \times 7 = 490$ år. Många har försökt

räkna på detta: " *Det ska du veta och förstå: **Från det att ordet gått ut om att Jerusalem ska återställas och byggas upp till dess att den Smorde Fursten kommer, ska det gå sju veckor och sextiotvå veckor. Gator och vallgravar ska byggas upp igen, trots svåra tider.***" (9:25). Var är startpunkten? Är det Koresh påbud 539 f.Kr. (Esra 1:1). Är det Artashastas ord till Esra 458 f.Kr. (Esra 7:6). Är det Artashastas ord till Nehemja 445 f.Kr. (Neh 2:1-9). Handlar det om månår? Är det ett profetiskt år på 360 dagar? Utgår Daniel från den babyloniska kalendern som vi vet att många judar följde efter fångenskapen? Under alla avseenden väntade judarna på Messias vid den tid Jesus trädde fram, baserat på Daniels profetior. Som vi förstår från Nya Testamentet korsfästes Jesus 3 april år 33 (se översikt över Nya Testamentet på www.bibelstudium.org).

4. Synen vid floden Tigris (10:1-12:13)

Synen är daterad till 536 f.Kr. och Daniel befann sig vid floden Tigris (10:1-4). Daniel har gett uppenbarelsen en rubrik: "*Uppenbarelsen är sann och gäller stor vedermöda.*" (10:1).

Daniel såg alltså en man stå ovanför floden Tigris i linnekläder och med ett bälte av guld (10:5, 12:6): "*Hans kropp var som av krysolit, hans ansikte som en blix, hans ögon som eldslågor och hans armar och ben som glänsande koppar. Ljudet av hans ord var som ett väldigt dån.*" (10:6). Vem var denna person? Han var troligen inte ängeln Gabriel och inte heller ängeln Mikael. Eventuellt handlar det om den "*gudason*" som var med de tre männen i den brinnande ugnen (3:25), men vem var han? På flera sätt liknade han den förhärligade Jesus som uppenbarade sig för Johannes (Upp 1:12-16). Männen som var med Daniel såg ingenting, men blev så rädda att de flydde från platsen (10:7). Daniel tappade all kraft och föll ihop. Men han restes upp och mannens ord styrkte honom. Detta är en parallell på Johannes reaktion inför Jesus (Upp 1:17-18).

Man får intryck av att det pågick en kamp i andevärlden som röde världsriken. Så snart Daniel hade börjat be hade "mannen", som talade med honom, fått order om att ge sig i väg till Daniel. Men det tog tre veckor att nå fram. Mannen hade mött motstånd av "*Persiens furste*". Mannen fick då hjälp av ängeln Mikael (10:13). Efter synen skulle mannen kämpa mot Persiens furste igen och sedan skulle Greklands furste komma (10:20). Vi får också veta att Mikael var fursten för Israel (10:21, 12:1). Med andra ord tycks den faktiska historien först ha avgjorts av strider i andevärlden. Detta lär oss att vår förbön för länder och personer är viktiga.

- **Den framtida historien uppenbaras för Daniel (11:2-4)**

Det persiska riket var nu etablerat och Daniel fick veta att den fjärde kungen i Persien skulle bli rikast och mäktigast. Han skulle en dag anfälla Grekland (11:2). Den fjärde kungen blev den mäktige Xerxes och han anföll Grekland 481 f.Kr. Därefter skulle en oemotståndlig kung uppstå (11:3). Denne kung var Alexander den store. Hans rike skulle delas upp i de fyra väderstrecken (11:4). Det blev Alexanders generaler som delade riket i fyra delar efter hans död 323 f.Kr.

- **Konflikten mellan Nordlandet och Sydlandet (11:5-20)**

Nordlandet hade sitt säte i dagens Syrien och sydlandet i Egypten. Dessa två rikena kämpade mot varandra och texten beskriver ganska exakt vad som hände i historien.

- **Den onde kungen i Nordlandet (11:21-45)**

Den onde kungen skulle en dag invadera Jerusalem och templet. Han skulle ta bort det dagliga offret och ställa upp *"förödelsens styggelse"* i templet (11:30-32). Som vi sa i kapitel åtta stämmer dessa uppgifter väl in på Antiokus IV Epifanes, som år 168 vanhelgade templet i Jerusalem. Han avskaffade det dagliga offret och ställde upp en staty av Zeus i templet. Han ville tvinga judarna att överge sin tro och i stället tillbe de grekiska gudarna. Prästen Judas Mackabaios ledde ett uppror och år 165. f.Kr. renades templet och offren återinfördes. Vi läser om denna konflikt i första Mackabeerboken. Den onde kungen upphöjde sig själv mot Gud (11:36). Men till slut skulle han stoppas och gå under(11:45).

- **Tidens slut (12:1-13)**

Synen inleddes med att den handlade om en *"stor vedermöda"* (10:1) och här får vi veta: *"Det kommer en tid av nöd, som inte har haft sin like ända från den dag då folken blev till och fram till den tiden. Men på den tiden ska ditt folk bli frälst, alla som är skrivna i boken."* (12:1). Den stora vedermödan skulle komma och alla som var skrivna i boken skulle räddas. Men till vad? Vi får veta att det kommer att bli en uppståndelse till dom och till evigt liv: *"De många som sover i mullen ska vakna, några till evigt liv och andra till förakt och evig skam."* (12:2). Detta är det enda stället i Gamla Testamentet som på ett tydligt sätt beskriver en uppståndelse efter döden till dom och till evigt liv. Här besvaras en viktig fråga. Huvudtemat i boken är den suveräne Guden och hans eviga rike, men en viktig fråga var om den som tillhörde Guds eviga rike också fick evigt liv, och svaret är ja. Hur beskrivs det eviga

livet här? ”De förståndiga ska då lysa som himlavalvets ljus, och de som har fört många till rättfärdighet som stjärnorna för alltid och för evigt.” (12:3).

Daniel blev tillsagd att försegla bokrullen till den sista tiden. När Daniel försökte fråga efter fler detaljer men fick bara veta: ”Efter en tid och tider och en halv tid, när det heliga folkets makt är krossad, då ska allt detta fullbordas.” (12:7). En tid av svår vedermöda skulle föregå Guds frälsning av sitt folk och att det gällde att hålla ut till slutet (12:11-12). De rena och de ogudaktiga skulle fortsätta att leva sina liv fram till domen (12:8-10). Boken slutade med ett personligt löfte till Daniel. Han skulle få vara med vid uppståndelsen: ”Men gå du bort tills slutet kommer. Sedan du har vilat ska du uppstå och få din lott vid dagarnas slut.” (12:13).

DANIELS BOK OCH NYA TESTAMENTET

Vi ser att i Jesus undervisning och inte minst i Uppenbarelseboken finns en hel del motiv och begrepp från Daniels bok.

DANIEL	JESUS - NT
Messias skulle dödas - 9:26	Messias skulle dödas - Luk 18:31-33
Förförelse till avfall - 11:32-35	Förförelse till avfall - Mark 13:5-6
Mycket stor nöd - 12:1	Mycket stor nöd - Matt 24:21-22
Förödelsens styggelse - 11:31	Förödelsens styggelse - Matt 24:15
Jerusalem & templet förstöras - 9:26	Jerusalem & templet förstöras - Luk 21:6
Ond kung som förhäver sig mot Gud - 11:36	Laglöshetens människa - 2Thess 2:3-4
Uppståndelse till dom & liv - 12:2	Uppståndelse till dom & liv - Joh 5:28-29
Troende lyser som solen - 12:3	Troende lyser som solen - Matt 13:43
Människosonen kommer - 7:13	Människosonen kommer - Mark 13:25
Människosonens makt - 7:14	Människosonens makt - Upp 1:5-6
Vilddjuret (Romarriket) - 7:7-8	Vilddjuret (Romarriket) - Upp 13 och 17
Vilddjuret kastades i elden - 7:11	Vilddjuret kastades i elden - Upp 20:10
Dom baserad på böcker - 7:9-10	Dom baserad på böcker - Upp 20:11-12
Frälsning baserad på en bok - 12:1	Frälsning baserad på en bok - Upp 20:11-15
Tid, tider, ½ tid - 7:25	Tid, tider, ½ tid - Upp 12:14
De renas & de ogudaktigas liv - 12:10	De renas & de ogudaktigas liv - Upp 22:11
Försegla budskapet - 12:4	Försegla inte budskapet - Upp 22:10

Vi behöver sätta oss in i Daniels och judarnas situation. Löfteslandet låg i spillror. Israel och Juda var besegrade av världsriken och folket var bortfört som fångar och slavar till dessa länder. I denna situation talade Gud om de fyra världsriken och om sitt eviga rike som på alla sätt skulle vara överlägset de jordiska imperierna. Huvudtemat för Daniels bok var den suveräne Guden och

hans eviga rike. Detta tema förstärktes på många ställen i boken. Människosönens kröning som kungen i Guds eviga rike var helt central i boken (7:13-14). En viktig fråga var om de som tillhörde Guds eviga rike också hade evigt liv. Den frågan får ett positivt svar i de troendes uppståndelse (12:2). Jag utgår ifrån att Jesus såg sig själv som Människosönen, som skulle krönas till kung i Guds eviga rike (Mark 14:60-62). Jag utgår ifrån att när han talade om sig själv som Människosönen så kom den titeln framför allt från Daniel 7:13-14. Jag antar att Jesus undervisning om Guds rike var kopplat till huvudtemat här i Daniels bok. Jesus besegrade Satan, synden och döden och vann ett evigt liv i Guds eviga rike för alla som tror på honom.

Apostlarna förde ut evangeliet i världen och undervisade om Guds rike. I Uppenbarelseboken ser vi att vilddjuret förföljde de troende och att djuret var i direkt relation med djävulen, det vill säga draken (Upp 13:1-8). Gud besegrade djävulen och vilddjuret genom sina domar. Båda kastades i en sjö av eld (Upp 20:10). Bara de som var skrivna i livets bok som tillhörde Lammet nådde det eviga livet (Upp 20:11-15, 21:27). Efter den slutliga domen fick de troende motta Guds eviga rike i form av en ny himmel och en ny/förnyad jord (Upp 21-22). Fullheten av Guds eviga rike är i Nya Testamentet kopplat till Jesus återkomst. *"Ja, jag kommer snart." Amen, kom Herre Jesus!"* (Upp 22:20).

En iris från Arad